

OPINIE JURIDICĂ

La amendamentul nr. 02/03-29 din 17 martie 2025 la proiectul de lege privind modificarea unor acte normative combaterea eficientă a fenomenului corupției electorale și aspectele conexe acestuia (nr. 381 din 17.12.2024)

EXPEDIATĂ PRIN E-MAIL ȘI PUBLICATĂ PE CRJM.ORG

Nr./Data:	20/25 din 27 martie 2025
Destinatari:	Parlamentul Republicii Moldova, Comisia juridică, numiri și imunități e-mail: cji@parlament.md ; info@parlament.md . Pentru informare: Ministerul Justiției, Direcția avizare acte normative e-mail: secretariat@justice.gov.md
Prezentată de:	Centrul de Resurse Juridice din Moldova (www.crjm.org), persoane de contact: Carolina BAGRIN, Directoare de program, e-mail: carolina.bagrin@crjm.org , Ilie CHIRTOACĂ, Președinte, e-mail: ilie.chirtoaca@crjm.org .

Această opinie juridică este prezentată Comisiei juridice, numiri și imunități în legătură cu consultarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative privind combaterea eficientă a fenomenului corupției electorale (pentru lectura a-II-a).

CRJM a examinat amendamentul respectiv și înaintează un set de recomandări pentru îmbunătățirea acestuia. Acestea în mare parte se referă la:

- excluderea sintagmei „constituirea” din titlul normei care reglementează interzicerea partidelor politice succesoare ale unui partid politic declarat neconstituțional;
- atribuirea competenței de determinare a calității de partid politic succesor instanței de judecată;
- instituirea unui mecanism clar de interconectare și intercomunicare între ASP și partidele politice în legătură cu renunțarea la calitate de membru de partid;
- excluderea amendamentului care permite terților să solicite radierea din oficiu a unui partid politic și eliminarea posibilității de contestare a deciziei de radiere în instanță.

Recomandările punctuale și argumentarea propunerilor sunt indicate în tabelul de mai jos. Vă rugăm să nu ezitați să ne contactați pentru orice clarificări suplimentare.

Cu deosebit respect,

Ilie Chirtoacă

Președinte

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

Nr.	Textul existent în proiectul amendamentului	Modificări propuse de CRJM <i>(formulările în legătură cu care se propune eliminarea au fost tăiate cu o linie, iar textul care se propune a fi adăugat este subliniat)</i>	Argumente/Comentarii
	<p>Articolul 3 din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice se completează cu alineatul (1¹), care va avea următorul conținut:</p> <p>„(1¹) În Republica Moldova este interzisă constituirea, înregistrarea și activitatea partidelor politice succesoare ale partidului politic declarat neconstituțional.</p> <p>Partidul politic este succesori al unui partid politic declarat neconstituțional dacă asigură realizarea obiectivelor partidului declarat neconstituțional sau acordă suport persoanelor care au avut un rol activ în activitățile pentru care partidul politic a fost declarat neconstituțional și amenință suveranitatea, independența, integritatea teritorială, securitatea națională, ordinea, statul de drept și siguranța publică.</p> <p>La constatarea calității de succesori al unui partid politic declarat neconstituțional, se va ține cont de:</p>	<p>Articolul 3 din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice se completează cu alineatul (1¹), care va avea următorul conținut:</p> <p>„(1¹) În Republica Moldova este interzisă constituirea, înregistrarea și activitatea partidelor politice succesoare ale partidului politic declarat neconstituțional.</p> <p>(...)</p> <p>La constatarea calității de succesori al unui partid politic declarat neconstituțional, <u>instanța de judecată</u>, va ține cont de:</p>	<p>Propunem excluderea sintagmei „constituirea” din denumirea articolului. Cu alte cuvinte, interdicția privind partidele politice succesoare ale unui partid declarat neconstituțional trebuie să se limiteze doar la înregistrarea oficială. Această prevedere, în forma sa actuală, contravine principiului libertății de asociere, garantat de Constituția Republicii Moldova și de tratatele internaționale la care statul este parte. Ori, libertatea de asociere presupune dreptul oricărei persoane de a se organiza în grupuri, fie ele formale sau informale, pentru a exprima viziuni politice sau sociale. Interzicerea constituirii fără nicio formă de recunoaștere juridică poate duce la limitarea excesivă a acestui drept. Reglementarea ar trebui să vizeze înregistrarea oficială a unui partid politic, întrucât aceasta este cea care conferă dreptul de a participa la alegeri și de a influența direct viața politică a țării. În mod similar, acest principiu este consacrat în legislația cu privire la organizațiile necomerciale (art. 3, alin. (1)</p>

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

a) afilierea membrilor organelor centrale sau a reprezentanților partidului politic cu partidul politic declarat neconstituțional sau cu persoanele care au avut un rol activ în activitățile pentru care partidul politic a fost declarat neconstituțional;

b) promovarea, de către partidul politic succesori, a programelor, ideologiei partidului politic declarat neconstituțional sau a intereselor persoanelor care au avut un rol activ în activitățile pentru care partidul politic a fost declarat neconstituțional;

c) acceptarea membrilor partidului politic declarat neconstituțional pentru a asigura continuitatea și realizarea obiectivelor politice ale acestuia;

d) asemănări substanțiale cu atributele partidului politic declarat neconstituțional;

e) asemănări substanțiale în modul de coordonare, organizare și funcționare cu cel al partidului politic declarat neconstituțional, dacă acestea au contribuit la declararea neconstituționalității partidului respectiv;

f) desemnarea candidaților în alegeri din rândul persoanelor care au avut un rol activ în activitățile pentru care partidul politic a fost declarat neconstituțional;

„persoanele se pot asocia fără a fi obligate să-și înregistreze organizația”.

O altă problemă majoră este că proiectul de lege nu prevede cine va avea competența de a analiza și stabili dacă un partid este succesori al unui partid declarat neconstituțional. Întrucât criteriile propuse sunt complexe și pot fi interpretate diferit, este esențial ca această determinare să nu fie realizată de o autoritate administrativă sau politică, ci să fie atributul exclusiv al instanțelor de judecată, printr-un proces contradictoriu.

Pentru a respecta principiile statului de drept, orice decizie privind interzicerea unui partid politic trebuie să fie luată pe baza unor probe clare și a unui proces echitabil, în cadrul căruia părțile să poată prezenta argumente și dovezi în susținerea poziției lor. Aceasta este o garanție fundamentală împotriva deciziilor arbitrare și a eventualelor abuzuri politice.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

<p>g) finanțarea activităților curente sau electorale ale partidului politic din surse care provin de la persoane asociate partidului politic declarat neconstituțional;</p> <p>h) organizarea de întruniri cu caracter politic în interesul partidului politic sau al candidaților acestui partid în alegeri, de către persoane asociate partidului politic declarat neconstituțional;</p> <p>i) coruperea alegătorilor în interesul partidului politic sau al candidaților acestui partid în alegeri, de către persoane asociate partidului politic declarat neconstituțional;</p> <p>j) acceptarea de către partidul politic sau candidații acestuia în alegeri a suportului logistic, mediatic, politic sau de altă natură din partea persoanelor asociate partidului politic declarat neconstituțional sau supuse măsurilor restrictive internaționale pentru implicarea în activități în legătură cu care partidul politic a fost declarat neconstituțional.”</p>		
<p>La articolul 7 din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice</p> <p>Alin. (4) se completează cu cuvintele „la partidul politic sau la Agenția Servicii Publice.”</p>	<p>La articolul 7 din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice</p> <p>(4) Orice membru al oricărui partid politic poate renunța la această calitate depunând o cerere</p>	<p>Această normă reglementează posibilitatea unui membru de partid de a renunța la calitatea sa prin depunerea unei cereri scrise fie la partidul politic, fie la Agenția Servicii Publice (ASP). Totodată, gestionarea Registrului membrilor de partid</p>

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

		<p>scrisă la partidul politic sau la Agenția Servicii Publice. <u> Agenția Servicii Publice va informa partidul politic despre depunerea cererii de renunțare la calitatea de membru în termen de o zi de la înregistrarea acesteia și va solicita operarea modificărilor necesare în Registrul membrilor de partid în conformitate cu termenul stabilit la art. 7¹ din prezenta lege.</u></p>	<p>rămâne în competența organelor executive centrale ale partidului, ceea ce ridică mai multe aspecte de ordin practic și juridic.</p> <p>Întrucât modificările în registru pot fi efectuate exclusiv de către organele executive ale partidului, apare o problemă de implementare: dacă ASP recepționează cererea de retragere, dar nu are competența de a opera schimbările în registru, partidul poate să nu fie informat în timp util despre pierderea unui membru. Această situație poate genera incertitudine juridică, întrucât, potrivit completărilor la art. 6, drepturile și îndatoririle membrului de partid încetează doar în momentul înscrierii mențiunii în registru, nu la data depunerii cererii către ASP.</p> <p>Prin urmare, este necesară instituirea unui mecanism clar de interconectare și intercomunicare între ASP și partidele politice. Acest mecanism ar trebui să asigure notificarea rapidă și eficientă a organelor executive centrale ale partidului despre cererile de renunțare depuse la ASP, astfel încât acestea să poată opera modificările corespunzătoare în registru. În absența unei astfel de proceduri, există riscul ca un membru care și-a exprimat dorința de a se</p>
--	--	---	---

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

			retrage să rămână înregistrat oficial ca membru de partid, cu toate drepturile și obligațiile aferente, ceea ce poate afecta atât transparența, cât și securitatea juridică a procesului.
	<p>Legea nr. 294/2007 privind partidele politice se completează cu un nou articol (22¹), care va avea următorul conținut:</p> <p>„Articolul 22¹ Radierea din oficiu a partidului politic</p> <p>(1) Partidul politic se radiază din Registrul de stat al persoanelor juridice în cazul neprezentării rapoartelor anuale privind gestiunea financiară timp de 2 ani consecutivi.</p> <p>(2) Radierea din oficiu a partidului politic se efectuează prin decizie a Agenției Servicii Publice, la cererea Comisiei Electorale Centrale sau altor părți interesate.”</p>	Propunem excluderea acestui amendament	<p>Prevederile cuprinse în amendamentul propus la articolul 22¹ din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice, în mare parte, sunt deja reglementate în legea în vigoare. Acestea includ aspecte esențiale referitoare la radierea din oficiu a unui partid politic. Prin acest amendament se introduce posibilitatea și altor părți interesate de a solicita radierea partidului politic din oficiu.</p> <p>Introducerea sintagmei „alte părți interesate” în procedura de radiere din oficiu a unui partid politic creează o zonă de incertitudine și poate duce la interpretări abuzive. Aceasta poate deschide calea pentru ca orice entitate sau persoană care nu este direct implicată în activitatea unui partid politic să poată solicita radierea acestuia din Registrul de stat. Un exemplu relevant ar fi concurenții politici, care ar putea solicita radierea unui partid doar din considerente strategice sau politice, fără a exista un motiv real sau justificat din punct de vedere legal. Astfel, această prevedere poate constitui un</p>

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

			<p>mecanism periculos, prin care se ar putea influența în mod indirect procesul democratic și concurența politică. O astfel de reglementare riscă să permită abuzuri, având în vedere că interesele politice sau economice ale unor terțe părți ar putea prevala asupra drepturilor fundamentale ale unui partid politic. Procedura de radiere trebuie să rămână clar reglementată și aplicată doar în cazurile strict definite de lege, iar orice posibilitate de abuz sau influențare politică trebuie eliminată. În acest sens, este esențial ca solicitarea radierei să rămână un instrument strict reglementat și să nu fie deschisă unei game largi de „alte părți interesate”, care pot avea interese divergente de buna funcționare a democrației.</p> <p>În acest sens, ar fi relevantă cauza Falun Dafa c. Moldovei care a vizat interzicerea unei asociații ca urmare a declarării simbolului „Falun” drept extremist, ceea ce a dus la includerea organizației în registrul materialelor cu caracter extremist și, implicit, la interzicerea activității acesteia. Prin urmare, în absența unui interes legitim bine argumentat, solicitările unor terțe părți de radiere a unui partid politic ar fi abuzive și ar constitui o încălcare a dreptului la libertatea de asociere.</p>
--	--	--	--

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

			<p>Totodată, prin modificarea propusă aparent se intenționează excluderea ultimelor două alineate ale acestui articol (exceptarea procedurii de radiere de la prevederile Legii nr.220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali și reglementarea posibilității de a putea contesta în instanță o decizie luată în acest sens). Aceasta ar putea ridica probleme serioase legate de drepturile fundamentale ale partidelor politice afectate de o astfel de măsură. Este esențial să se păstreze posibilitatea pentru reprezentanții unui partid politic care urmează a fi radiat din Registrul de stat să poată contesta decizia de radiere în instanța de judecată. Această procedură de contestare reprezintă un mecanism fundamental de protejare a dreptului la un recurs efectiv, conform principiilor dreptului internațional, și în special ale Convenției Europene a Drepturilor Omului. Lipsa unei astfel de posibilități de contestație ar încălca dreptul la accesul efectiv la justiție. Astfel, este imperativ ca reglementările care garantează dreptul de a contesta o decizie de radiere să fie menținute, asigurându-se în acest fel respectarea unui recurs efectiv și protejarea drepturilor fundamentale ale partidelor politice.</p>
--	--	--	--

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva